

Received / Geliş
05.11.2019

Article History
Accepted / Kabul
24.12.2019

Available Online / Yayınlanma
25.12.2019

INVESTIGATING PROSPECTIVE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS TEACHING PROFESSION

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Erol SÜZÜK¹
Tuncay AKINCI²

Abstract

In this study the main aim was to examine prospective teachers' attitudes towards the teaching profession in terms of different variables. Designed on a survey research model, the data were collected with attitudes toward teaching profession scale. The study group consisted 113 students from different teaching departments of Marmara University Faculty of Education. Regarding students' department and choice order for university entrance exam, the data were analysed statistically using ANOVA, Pearson moment correlation and post-hoc tests. Pre-service teachers have positive attitudes towards teaching profession and attitude scores differ significantly according to some departments. It was also found that the pre-service teachers' attitudes towards the teaching profession and the reasons for choosing the teaching profession differed according to the order of preference of the departments. The findings of the research imply the suggestions that incentives may be given to the students who will prefer the teaching profession in the university entrance exam, and studies should be done to improve the attitudes of prospective teachers in teaching departments.

Keywords: Teaching profession, attitude, prospective teacher.

Özet

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada Marmara Üniversitesinin Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları incelenmiş ve bu tutumların bölüm ve bölümü tercih sırasına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini farklı öğretmenlik bölümlerinde okumakta olan toplam 113 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde nicel bir çalışmadır. Veriler öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile toplanmıştır. Tek yönlü varyans analizi, pearson moment çarpım korelasyon testi ve post-hoc testi teknikleri ile verilerin çözümlemesi yapılmıştır. Öğretmen adayları genel olarak öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olup, tutum puanları bazı bölümlere göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yine öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümlerini tercih etme sırasına göre farklılaştığı bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, üniversite giriş sınavında öğretmenlik mesleğini ilk sıralarda tercih edecek öğrenciler için teşvikler verilmesi, öğretmenlik bölümlerinde öğretmen adaylarının tutumlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, tutum, öğretmen adayı.

¹Dr.Öğr.Üyesi, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü, erol.suzuk@gmail.com

²Öğr.Gör.Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, takinci@marmara.edu.tr

GİRİŞ

Eğitim bilimleri alanında tutum genellikle Gordon Allport'un teorilerine dayanan sosyal psikoloji çalışmalarında tanımlanmaktadır (Andronache vd., 2014). Allport'a (1935, akt. Crano ve Prislın, 2006) göre sosyal psikolojide en belirgin ve vazgeçilmez bir bağlam olan tutum, en kısa tanımı ile bir şeye karşı olumlu veya olumsuz histir (Remmers, Gage ve Rummel, 1960). Tutum, sosyal bir unsuru (olgu, kişi veya olay) olumlu veya olumsuz olarak değerlendirme yatkınlığı ve neticesinde o unsura karşı belli bir davranış sergilemektir (Kartz, 1960). Eagly ve Chaiken (1993)'ün üç bileşenli tutum modeline göre ise tutum bir nesneye yönelik üç tür tepki içermektedir. Bunlar duygusal tepki (tutum nesnesine yönelik duygular), bilişsel tepki (tutum nesnesi hakkındaki düşünceler, bilgi ve inançlar) ve davranışsal tepki (tutum nesnesine yönelik davranış) olarak isimlendirilmektedir. Yine, Crano ve Prislın (2006)'e göre tutumlar bir nesne ile ilgili yaşanan deneyim sonucunda ortaya çıkan bilişsel ve duygusal tepkileri bütünleştiren ve özetleyen değerlendirme yargılarıdır. Bu açıdan, tutumlar insanların sosyal ve fiziksel dünyaya ilişkin algılarını şekillendirir ve davranışlarını etkiler (Albarracın, Wang ve Noguchi, 2008).

Yukarıda bahsedilen tutum modeli bağlamında bir öğretmen adayının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu, öğretmenlik mesleğini sevip/sevmemesi açısından duyuşsal, mesleğinin gerektirdiği yetkinlikler hakkında bilgi sahibi olup olmaması açısından bilişsel ve mezun olduktan sonra öğretmen olarak çalışma eğiliminde olup olmaması açısından davranışsal tepkiye dönüşebilir. Bu nedenle, eğitimde verimliliği sağlamak için en önemli faktörlerden birisi olan öğretmenler (Tanel, Şengören ve Taner, 2007), mesleğe yönelik tutumları olumlu olduğunda mesleklerinin gerekliliklerini daha etkili bir şekilde yerine getirebilirler (Temizkan, 2008; Üstüner, 2006).

Bu bağlamda öğretmenlik programlarında okuyan öğretmen adaylarının tutumlarının bilinmesi önemli gözükmetedir. Ülkemizde öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştıran araştırmaların sayısı özellikle 2000'li yıllardan itibaren büyük bir artış göstermektedir. İlgili alan yazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarla ilgili pek çok araştırma bulunmaktadır (Örn. Dikmen ve Tuncer, 2018; Uyanık, 2017; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2015; Bademcioğlu ve ark., 2014; Kocaarslan, 2014; Özkan, 2012; Lawal, 2012, Akbulut ve Karakuş, 2011; Oruç, 2011; Doğan ve Çoban, 2009; Güneş ve Aslan, 2009; Işık, Yaman ve Soran, 2005; Temizkan, 2008; Kaya ve Büyükkasap, 2005; Çeliköz ve Çetin, 2004; Gürbüz Türk ve Genç, 2004; Erdem ve Anılan, 2000; Çapa ve Çil, 2000; Cornelius, 2000; Göğüş, 2000; Dirik, 1999; Tanrıoğen, 1997; Sözer, 1996). Yapılan bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde alan yazında birbirinden farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak öğretmen yetiştirmede uzun bir deneyime sahip olan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE), Biyoloji, Fen Bilgisi, Fizik ve Kimya öğretmenliğinden gönüllü olarak seçilen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemek amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Öğretmen adaylarının;

- 1) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
- 2) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölümü tercih sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
- 4) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 5) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bölümü tercih sırasına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli ve Çalışma Grubu

Bu çalışma tarama modeli kapsamında yapılmış betimsel bir çalışmadır. Çalışma grubu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 113 öğretmen adayından (ÖA) oluşmaktadır. Tablo 1'de öğretmen adaylarının bölümlerine göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre dağılımı

Bölüm	N	%
BÖTE	21	18,6
Biyoloji	20	17,7
Fen Bilgisi	26	23
Fizik	21	18,6
Kimya	25	22,1
Toplam	113	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) öğretmenliğinden 21 öğretmen adayı (ÖA) , Biyoloji öğretmenliğinden 20 ÖA, Fen Bilgisi öğretmenliğinden 26 ÖA, Fizik öğretmenliğinden 21 ÖA ve Kimya öğretmenliğinden 25 ÖA çalışmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenebilmesi amacıyla izin istenerek Çapa ve Çil (2000) tarafından geliştirilen tutum ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Bilgi Formu" kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach's alfa güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Bilgi formunda ise, kayıtlı bulunan lisans programı ve üniversite sınavında bölümü kaçınıcı sırada tercih edildiği istenmekte ve kendilerine belirtilen öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine ne kadar katıldıkları sorulmaktadır. Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri ile ilgili olarak alan yazından (Üstüner, 2006; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007; Kaya, Aslan ve Günal, 2013) yararlanılarak hazırlanan 5 tane soru sorulmuştur. Bu sorular m1: "İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için", m2: "Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim", m3: "Gelecekte iş kaygısından uzak olduğu için", m4: "Bu branşı sevdiğim için" ve m5: "Öğretmenlikte başarılı olacağıma inandığım için" şeklindedir.

Çalışma için veriler 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde ders saatleri dışında uygun zaman ve ortamda gönüllü öğrencilerden toplanmıştır. Verilerin analizi için SPSS programı kullanılmıştır. Ölçekte yer alan olumsuz maddeler ters çevrilerek programa veri girişi yapılmıştır.

Elde edilen veriler analiz edilirken öncelikle aritmetik ortalama ve standart sapma bulunarak betimsel istatistik yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için her bir faktör için tek örneklem Kolmogorov-Smirnov normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle analizlerde parametrik testler olan t-testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson çarpım moment korelasyon testi kullanılmıştır. Gerekli olduğu durumlarda, Post hoc testlerinden ise varyansların homojen dağıldığı ama grup sayılarının eşit olmadığı durumlarda Scheffe – testi ve varyansların homojen dağılmadığı durumlarda ise Tamhane's T2 testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları kapsamında elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ne düzeydedir?

Çalışmaya dâhil edilen öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutum

Tutum Maddeleri	\bar{x}	SS
Genel Ortalama	3,90	0,64

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarına ait ortalamanın, 3,90 olduğu görülmektedir. Bu değer ölçekten alınabilecek en yüksek ortalama puan 5 olduğu için; öğretmen adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının “katılıyorum” derecesinde olup olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının bölüm değişkenine göre ANOVA ve Tamhane’s T2-testi sonuçları

Kayıtlı Program	N	\bar{x}	SS	F	p	Tamhane’s T2
Fen Bilgisi	26	4,19	,41			
Fizik	21	3,48	,84			Fen Bilgisi-Fizik
BÖTE	21	3,77	,46			Fen Bilgisi-BÖTE
Biyoloji	20	4,15	,57	5,29	,001*	
Kimya	25	3,84	,64			
TOPLAM	113	3,90	,64			

p< ,01

Tablo 3’e göre öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum puanlarının bölümlerine göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın fen bilgisi öğretmenliğine (\bar{X} =4,19), en düşük ortalamanın ise fizik öğretmenliğine (\bar{X} =3,48) ait olduğu görülmektedir. ANOVA sonucunda ise bölümler arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur [$F_{(113)}=5,29$, p<,01]. Farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla varyanslar eşit olmadığı için Tamhane’s T2 testi yapılmış ve fen bilgisi öğretmenliği ile fizik ve BÖTE öğretmenliği öğrencileri arasında fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölümü tercih sırasına göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya dâhil edilen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bölümü tercih sırasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4’te gösterilmiştir. Bölüm tercih sıraları gruplandırılmıştır. Buna göre 1. ve 5. tercih arası 1, 6. ve 10. tercih arası 2, 11. tercih ve üstü 3 olarak gruplandırılmıştır.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının bölümü tercih etme sırası değişkenine göre ANOVA ve Scheffe testi sonuçları

	Tercih Sırası Grubu	N	\bar{X}	SS	F	p	Scheffe
Tutum Puanı	1	87	3,98	,60			
	2	16	3,77	,73			1 – 3
	3	9	3,39	,73			
	TOPLAM	113	3,90	,64	4,02	,021*	

P< ,05

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum puanlarının bölümü tercih etme sırası açısından incelendiğinde, en yüksek ortalaman 1. Grup tercih sırası öğrencilerine (\bar{X} =3,98), en düşük ortalamanın ise 3. Grup tercih sırası öğrencilerine (\bar{X} =3,39) aittir. Yapılan ANOVA testi sonucuna göre tercih sırasına göre gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur [$F_{(113)}=4,02$, $p<,05$]. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla genellikle varyansların homojen dağıldığı ve grup sayılarının eşit olmadığı durumlarda kullanılan Scheffe testi sonucunda, 1. Grup tercih sırası öğrencileri ile 3. Grup tercih sırasındaki öğrenciler arasında 1. Grup tercih sırasındaki öğrencilerinin lehine olmak üzere anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur.

4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya dâhil edilen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölüm değişkenine göre ANOVA ve Scheffe testi sonuçları

Madde	Bölüm	N	\bar{X}	SS	F	p	Scheffe
m1	Fen Bilgisi	26	4,42	0,64			
	Fizik	21	3,91	0,94			
	BÖTE	21	3,52	1,08			
	Biyoloji	20	4,3	1,13	2,85	,027*	*Fen Bilgisi - BÖTE
	Kimya	25	4,12	1,13			
	TOPLAM	113	4,07	1,02			
m2	Fen Bilgisi	26	3,54	1,45			
	Fizik	21	2,57	1,29			
	BÖTE	21	3,67	0,97			
	Biyoloji	20	3,90	1,12	3,28	,014*	*Biyoloji - Fizik
	Kimya	25	3,48	1,42			
	TOPLAM	113	3,43	1,33			
m3	Fen Bilgisi	26	2,58	1,17			*Fizik - BÖTE
	Fizik	21	2,10	1,14	7,76	,001*	*Fizik - Biyoloji
	BÖTE	21	3,62	1,20			*Kimya -BÖTE

	Biyoloji	20	3,55	0,94			*Biyoloji-Kimya
	Kimya	25	2,36	1,29			
	TOPLAM	113	2,81	1,29			
	Fen Bilgisi	26	3,62	0,98			
	Fizik	21	3,52	1,17			
m4	BÖTE	21	3,24	1,00	3,29	,014*	Kimya - BÖTE
	Biyoloji	20	4,00	1,08			
	Kimya	25	4,20	0,82			
	TOPLAM	113	3,73	1,05			
	Fen Bilgisi	26	3,96	0,87			
	Fizik	21	3,33	1,15			
m5	BÖTE	21	3,52	0,68	3,5	,010*	Kimya - BÖTE
	Biyoloji	20	4,05	1,00			
	Kimya	25	4,16	0,75			
	TOPLAM	113	3,82	0,94			

Tablo 5'e göre öğretmen adaylarının öğretmenliği seçme nedenleri bölümlerine göre incelendiğinde, tüm maddelerden çeşitli bölümlere göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Buna göre "Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim" maddesi için Fen Bilgisi öğrencileri ($\bar{X}=4,42$) ile BÖTE öğrencileri ($\bar{X}=3,52$) arasında, "Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim." maddesi için Biyoloji öğrencileri ($\bar{X}=3,90$) ile Fizik öğrencileri ($\bar{X}=2,57$) arasında, "Gelecekte iş kaygısından uzak olduğu için" maddesi için Biyoloji öğrencileri ($\bar{X}=3,55$) ile Fizik öğrencileri ($\bar{X}=2,10$), Biyoloji öğrencileri ($\bar{X}=3,55$) ile Kimya öğrencileri ($\bar{X}=2,36$), BÖTE öğrencileri ($\bar{X}=3,62$) ile Fizik öğrencileri ($\bar{X}=2,10$), BÖTE öğrencileri ($\bar{X}=3,62$) ile Kimya öğrencileri ($\bar{X}=2,36$) arasında, "Bu branş sevdiğim için" maddesi için Kimya öğrencileri ($\bar{X}=4,20$) ile BÖTE öğrencileri ($\bar{X}=3,24$) arasında ve "Öğretmenlikte başarılı olacağıma inandığım için" maddesi için ise Kimya öğrencileri ($\bar{X}=4,16$) ile BÖTE öğrencileri ($\bar{X}=3,52$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bölümü tercih sırasına göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya dâhil edilen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümü tercih sırasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümü tercih sırası değişkenine göre ANOVA ve Scheffe testi sonuçları

Madde	Tercih Sırası Grubu	N	\bar{X}	SS	F	p	Scheffe
m1	1	87	4,09	1,07	0,17	0,84	---
	2	16	4,13	0,72			
	3	9	3,89	1,05			
	TOPLAM	113	4,08	1,02			
m2	1	87	3,64	1,26	5,26	0,007*	1--3
	2	16	3,06	1,34			
	3	9	2,33	1,22			
	TOPLAM	113	3,46	1,31			
m3	1	87	2,98	1,29	5,5	0,005*	1--3
	2	16	2,63	1,20			
	3	9	1,56	0,73			
	TOPLAM	113	2,81	1,30			
m4	1	87	3,85	0,96	2,65	0,075	---
	2	16	3,50	1,32			
	3	9	3,11	1,05			
	TOPLAM	113	3,74	1,04			
m5	1	87	3,94	0,87	2,5	0,087	---
	2	16	3,50	1,10			
	3	9	3,44	1,01			
	TOPLAM	113	3,84	0,93			

Tablo 6'ye göre öğretmen adaylarının öğretmenliği seçme nedenleri bölümü tercih etme sırası açısından incelendiğinde, m2 (Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.") ve m3 ("Gelecekte iş kaygısından uzak olduğu için") maddesinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Buna göre "Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim" maddesi için 1. Grup tercih sırası öğrencileri ($\bar{X}=3,64$) ile 3. Grup tercih sırası öğrencileri ($\bar{X}=2,33$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yine, "Gelecekte iş kaygısından uzak olduğu için" maddesi için de 1. Grup tercih sırası öğrencileri ($\bar{X}=2,98$) ile 3. Grup tercih sırası öğrencileri ($\bar{X}=1,56$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının aritmetik ortalaması 3,90 olmuştur. Buna göre öğretmen adaylarının tutum puanları ortalaması "katılıyorum" seviyesinde olup, olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Yapılan benzer çalışmalarda da öğretmen adaylarının katılıyorum seviyesi ve üzerinde olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Bayraktar, Vural Batık ve Barut, 2016; Kocaarslan, 2014; Karadağ, 2012; Pektaş ve Kamer, 2011; Özder, Konedrali ve Zeki, 2010; Bulut, 2009; Tanel, Şengören ve Tanel,

2007; Saracaloğlu ve ark. 2004). Çapri ve Çelikkaleli (2008) ise yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının bölümlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Bu çalışmada elde edilen sonuca göre öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenliği severek yapacaklarına ve istekli olduklarına yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve mesleki seçme nedenlerinin bölümlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. En yüksek tutum puanı ortalaması Fen Bilgisi öğretmenliği adaylarına ait iken en düşük tutum puanı ortalaması Fizik ve BÖTE öğretmenliği adaylarıdır ve Fen Bilgisi ile Fizik ve BÖTE öğretmenliği arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu farklılığın bir nedeni Fizik ve BÖTE öğretmenliğinin Milli Eğitim Bakanlığı'na atama oranlarının az olması olabilir. Bu olasılığı güçlendiren diğer araştırma bulgusu ise şudur: Öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümlere farklılaşmasına bakıldığında da benzer şekilde atama sayısı az olan bölümlerdeki öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine ilişkin puanlarının düşük olduğu görülmektedir. Atama sayısı oranlarına ilişkin 2016, 2017 ve 2018 yılların ortalamalarına bakıldığında Fizik Öğretmenliği'ne ayrılan atama sayısı kontenjanının üç yıllık ortalaması % 1,05 (toplam öğretmen atama sayısı kontenjanının %1,05'i) ve BÖTE Öğretmenliği'ne ayrılan atama sayısı kontenjanının üç yıllık ortalaması % 2,06 iken bu oran Fen Bilgisi öğretmenliğinde %4,48 olduğu görülmektedir (Meb Personel Haber Sitesi, 2018). Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışma ile paralel sonuçlar bulan çalışmalar bulunmaktadır (Ekici, 2014; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009; Bulut, 2009; Aksoy, 2010; Özder, Konedrali ve Zeki, 2010). Örneğin, Aksoy (2010) öğretmenliği isteyerek seçen öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Diğer taraftan bu çalışmadan farklı olarak, Bayraktar ve ark. (2016), Demirtaş ve ark. (2011), Eraslan ve Çakıcı (2011), Çapri ve Çelikkaleli (2008), Ocak ve Demirdelen (2008), Şimşek (2005) ve Erdem ve ark. (2005) ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun bölümlerine göre farklılaşmadığını bulmuşlardır.

“İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ettiği için”, “Bu branşı sevdiğim için” ve “Öğretmenlikte başarılı olacağıma inandığım için” maddelerine göre BÖTE öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına en düşük olumlu tutum puanına sahip olduğu bulunmuştur. “Geleceğe yönelik iş kaygısından uzak olduğu için” maddesine göre ise BÖTE öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre en yüksek olumlu tutum puanına sahip olduğu bulunmuştur. Bu durum, Sevim, İslim ve Kaplan Akıllı (2016) yaptıkları çalışmada buldukları gibi BÖTE öğretmen adaylarının bölümlerinde kendilerini bilişim alanında geliştirebildikleri için o alanda da çalışmalarına imkân sağlamasından kaynaklanabilir. BÖTE öğretmenliğinde atama oranlarının az olması ile birlikte düşünüldüğünde BÖTE mezunu olacak olan öğretmen adayları kendilerini öğretmenlikten ziyade bilişim alanında çalışacak kişiler olarak görüyor olabilirler. Zira BÖTE bölümünü seçen öğrenciler ek puan aldıkları için genellikle meslek lisesinden gelmekte ve bu nedenle teknik ara eleman algısı ile liseden mezun olmaktadır (Önal, 2017).

“Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim” maddesinde ise en düşük puan Fizik öğretmen adaylarına aittir. Bu durum yine fizik öğretmenliği atama oranlarının çok düşük olması ile veya bölümün zor bir bölüm olması nedeniyle olabilir. İlgili alan yazında lise yıllarında zor bir ders olarak görülen fizik dersine (Angell, Guttersrud, Henriksen, ve Isnes, 2004) ilişkin bu algının üniversite yıllarında da devam ettiği belirtilmektedir (Hammer, 1994; Trumper, 2006).

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin bölümü tercih sırasına göre farklılaştığı bulunmuştur. Bu sonuca paralel bir şekilde Üstüner ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öğrenci seçme sınavında bölümünü tercih sırası

yükseldikçe mesleğe karşı tutum puanının azaldığını bulmuşlardır. Derman ve ark. (2008) da kimya öğretmen adaylarının bölümlerini tercih sırasına göre ilk sıralarda tercih edenler lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Bu çalışmadan farklı olarak ise Tanel ve ark., (2007) fizik öğretmen adaylarının üniversiteye giriş aşamasında tercih sırası açısından anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre bölümlerini ilk sıralarda tercih eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ve bölümlerine yönelik tutumlarının da daha olumlu olacağı söylenebilir. Bunun için üniversite giriş sınavında öğretmenlik mesleğini ilk sıralarda tercih edecek öğrenciler için teşvikler verilebilir. Daha üst sıralarda öğretmenlik mesleğini seçen öğrenciler için ise öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirebilmeleri için hem derslerde ve hem ders dışında öğretmenlik mesleğini özendirerek çalışmalar yapılabilir. Yine lise öğrencilerine yönelik olarak ortaöğretim kurumlarında da öğretmenlik mesleğine ilgi duyan öğrencilerin tespiti ve bu öğrencilerin öğretmenlik programlarına yönlendirilmesi için özendirici çalışmalar yürütülmesi öğretmenlik programlarına daha yüksek olumlu tutuma sahip öğretmen adaylarının gelmesini sağlayabilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını geliştirmek için öğretmenlik bölümlerinin öğretim programlarına duyuşsal özellikleri kazandıracak nitelikler eklenebilir. Öğretmen adaylarının ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında daha çok uygulama yapmasında imkân tanınarak öğretmenlik mesleğini daha fazla benimsemeleri sağlanabilir.

Son olarak, tekrar aynı mesleği seçmek istemeyeceğini belirten ve bu madde bağlamında en düşük puana sahip olan fizik öğretmenliği bölümü öğretmen adayları ile nitel çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akbulut, O. E. ve Karakuş, F. (2011). The investigation of secondary school science and mathematics pre-service teachers' attitude towards teaching profession. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 489-496.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S.2, s.197-212.
- Albarracín, D., Wang, W., Li, H., ve Noguchi, K. (2008). Structure of attitudes: Judgments, memory, and implications for change. Crano, W. D., ve Prislin, R. (2008) (Ed.s) *Attitudes and attitude change*. Psychology Press.
- Andronache, D., Bocoş, M., Bocoş, V., ve Macri, C. (2014). Attitude towards teaching profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 142, 628-632.
- Angell, C., Guttersrud, Ø., Henriksen, E. K. ve Isnes, A. (2004). Physics: Frightful, but fun. Pupils' and teachers' views of physics and physics teaching. *Science Education*, 88(5), 683-706.
- Bademcioğlu, M., Karatas, H., ve Bulent, A. (2014). The investigation of teacher candidates' attitudes towards teaching profession. *International Journal of Educational Researchers*, 5(2).
- Bayrakdar, U., Vural Batık, M., ve Barut, Y. (2016). Özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(2), 133-149.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.14, s.13-24.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cornelius (2000). Teacher competence associated with intelligence, attitude towards teaching profession and academic achievement of teacher trainees. *M.Phil Thesis*, University of Kerala.

- Crano, W. D., ve Prislin, R. (2006). Attitudes and persuasion. *Annual Review of Psychology*, 57, 345-374.
- Çapa, Y., ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18).
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15),3-53.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, (162).
- Derman, A., Özkan, E., Altuk, Y. G., ve Mülazımoğlu, İ. E. (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 9(2),113-127.
- Dikmen, M., ve Tuncer, M. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Harran Education Journal*, 2018, 3(1), 24-38.
- Dirik, M. Z. (1999). Eğitim fakültesi sanat eğitimi programlarının öğretmenlik tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 253-265.
- Doğan, T., ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Eagly, A., and Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Ekici, F. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 özel sayı, 144- 148.
- Göğüş, G. (2000). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yaklaşımları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 147-157.
- Güneşli, A., ve Aslan, C. (2009). Evaluation of Turkish prospective teachers' attitudes towards teaching profession (Near East University case). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 313-319.
- Gürbüzürk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Hammer,D., (1994), Epistemological beliefs in introductory physics. *Cognition and Instruction*, 12(2), 151-183.
- Işık, S., Yaman, M., ve Soran, H. (2005). Biyoloji ve biyoloji öğretmenliğine karşı tutumlarına göre biyoloji öğretmen adaylarının tiplerinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 110-116.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Humanities*, 7(2): 44-66
- Kartz, D. (1960). The functional approach to the study of attitude. *Public Opinion Quarterly*, 24, 163-104.
- Kaya, R., Aslan, H., ve Günal, H. (2013). Tarih öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenleri ile bölümden beklentilerine ilişkin görüşleri (Atatürk üniversitesi örneği). *TUHED-Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 2(2), 1-31.
- Kaya, A., Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.

- Kocaarslan, M. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E-ajı (Asian Journal of Instruction)*, 2(1).
- Lawal, B. O. (2012). Analysis of parents, teachers, and students' perception of teaching profession in Southwest Nigeria. *Asian Social Science*, 8 (1), 119 – 124.
- Meb Personel Haber Sitesi. (2018). Erişim adresi: <http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamaları/hangi-yilda-hangi-bransta-ne-kadar-atama-oldu-h224485.html>
- Ocak, G. ve Demirdelen, C. (2008). Eğitim Fakültesi öğrencileri ile Tezsiz Yüksek Lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılıklı olarak incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 151-171.
- Oruç, N. (2011). The perception of teaching as a profession by Turkish Trainee Teachers: Attitude towards being a teacher. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(4) 83– 87.
- Önal, N. (2017). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bölümlerine yönelik bilişsel algılarının kit aracılığıyla incelenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 18(2), 255-272.
- Özder, H, Konedralı, G. ve Zeki C.P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16 (2), 253- 275.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi (SDÜ Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2).
- Pektaş, M. ve Kamer, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829-850.
- Remmers, H. H., Gage, N. L. ve Rummel, J. F. (1960) *A practical introduction to measurement & evaluation*. Harper and Brothers, New York.
- Saracaloğlu, A. S., Serin, O., Bozkurt, N., Serin, U. (2004). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çağdaş Eğitim*, 29(311), 16–27.
- Serin, K. M., Güneş, M. A. ve Değirmenci, H. (2015). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleğe yönelik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 4(1), 21–34.
- Sevim, N., İslim, Ö. F., ve Kaplan Akıllı, G. (2016). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bölümlerine yönelik algısı: ODTÜ BÖTE Örneği. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(1).
- Sözer, E. (1996). Prospective teachers' attitudes towards teaching profession studying at universities. *Anadolu University Journal of Education Faculty*. 6(2): 7-21
- Tanel, R., Şengören, S.K., Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22): 1-9.
- Tanrıoğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3: 55–67.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(3): 461-486.
- Trumper, R., (2006), Factors affecting junior high school students' interest in physics. *Journal of Science Education and Technology*, 15(1), 47-58.

- Uyanık, G. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: boylamsal bir araştırma. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, 196-206.
- Üstüner, M., Demirtas, H. Ve Cömert, M. (2009), The attitudes of prospective teachers towards the profession of teaching (The case of İnönü, Faculty of Education)", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34(151).
- Üstüner, M. (2006), Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 109-127.